

بررسی ابعاد ارسال بمب‌های خوشه‌ای آمریکا به اوکراین

آرش سعیدی راد

پژوهشگر مرکز مطالعات آمریکا

در ۷ ژوئیه، خبری مبنی بر «ارسال مهمات خوشه‌ای آمریکا به اوکراین» بازتاب ویژه‌ای پیدا کرده بود اما این بازتاب در حد خبر بود. به همین منظور، نویسنده این یادداشت، تلاش خواهد کرد از زاویه متفاوت، ابعاد ارسال این بمب‌های خوشه‌ای را بررسی کند؛ چرا که ارسال این بمب‌ها می‌تواند تهدیدی برای غیرنظامیان باشد.

اثرات ضدنفرا ایجاد می‌کنند.^۲ از طرف دیگر منفجر نشده این بمب‌ها، تبدیل به مین‌هایی می‌شوند که به مرور زمان منفجر می‌شوند و بی‌شک تهدیدی برای جمعیت نظامی است؛ به همین دلیل است که مهمات خوشه‌ای توسط یک کنوانسیون بین‌المللی متشکل از ۱۲۳ کشور (از جمله بیشتر کشورهای اروپایی عضو ناتو) تصویب شده است.

نکته جالب توجه این است که «جن ساکی^۳»، سخنگوی کاخ سفید در ۲۸ فوریه ۲۰۲۲ استفاده از مهمات خوشه‌ای را «جنایت جنگی» خوانده بود اما این حتی مانع از تصمیم ایالات متحده برای انتقال چنین بمب‌هایی به کیف نشد.^۴ در واقع این که چرا جامعه جهانی، ارسال این بسته نظامی را غیرقانونی می‌دانند، به خاطر این است که این بمب‌ها به طور بی‌رویه، مساحتی بالغ بر ۳۰۰۰۰ مترمربع را پوشش می‌دهد و از طرف دیگر این تخمین زده شده است که از زمان جنگ جهانی دوم، ۹۴٪ از تلفات ثبت شده، به دلیل بمب‌های خوشه‌ای غیرنظامیان بوده‌اند که تقریباً ۴۰٪ آنها را «کودکان» تشکیل می‌دهند؛ بنابراین این مهمات می‌توانند غیرنظامیان را برای چندین دهه پس از پایان درگیری بکشد و یا معلول کنند.^۵

آمریکا در ۷ ژوئیه از ارسال بسته کمک نظامی جدید خود (مهمات خوشه‌ای) به اوکراین خبر داد؛ این در حالی است که این تسلیحات با کنوانسیون مهمات خوشه‌ای «ممنوع» است و بیش از ۱۰۰ کشور، آن را تصویب کرده‌اند.^۱ به همین دلیل، کشورهای گوناگونی از جمله چین، موضع زیادی علیه آن گرفتند. در این یادداشت، هدف ما بررسی موضع‌گیری کنشگران در مقابل این بسته نظامی نیست. در واقع هدف نویسنده، بررسی ابعاد این جنایت جنگی و ابعاد آن است که کمتر مورد تحلیل قرار گرفته است؛ چرا که این بسته، تهدید جدی برای غیرنظامیان و مهم‌تر از همه، سبب مشکلات انسانی و مسائل امنیتی در جهان خواهد شد.

مهمات خوشه‌ای

گلوله‌های خوشه‌ای، نوعی مهمات هوا به زمین یا زمین به زمین هستند. از آنها برای از بین بردن تجهیزات، پرسنل، تخریب باندها، خطوط برق و همچنین اسپری کردن سلاح‌های شیمیایی یا بیولوژیکی استفاده می‌شود. این بمب‌ها هنگام منفجر شدن، پرتابه‌های کوچک تری را پرتاب می‌کنند.

مهمات خوشه‌ای، یک سلاح به نسبت مؤثر است که به شما امکان می‌دهد منطقه بسیار بزرگ تری از تخریب را نسبت به تضعیف مهمات معمولی پوشش دهید. «ولادیسلاو شورینگین»، کارشناس نظامی، در این باره اشاره کرده است: «مهمات خوشه‌ای، مهماتی هستند که در هوا باز می‌شوند، بلوکی از مهمات فرعی را آزاد می‌کنند و در واقع پس از منفجر شدن،

2. <https://riamo.ru/article/652805/voennyj-ekspert-shurygin-ob-yasnii-opasnost-kassetnyh-bomb-kotorye-ssha-peredat-ukraine>

3. Jen Psaki

4. <https://riamo.ru/article/654395/zaharova-psaki-v-2022-godu-nazvala-primeneniye-kassetnyh-bomb-voennym-prestupleniem>

5. <https://psr.org/psr-statement-on-the-transfer-of-u-s-cluster-munitions-to-ukraine/>

1. <https://psr.org/psr-statement-on-the-transfer-of-u-s-cluster-munitions-to-ukraine/>

انتقال بمب‌های خوشه‌ای به اوکراین

برای اولین بار، «لورا کوپر»، معاون دستیار رئیس پنتاگون در امور روسیه، اوکراین و اوراسیا در ۲۲ ژوئن اعلام کرد: ایالات متحده می‌تواند مهمات خوشه‌ای را به اوکراین منتقل کند.^۱ وی خاطر نشان کرد که چنین مهماتی می‌تواند وضعیت را در خط نبرد، به ویژه هنگام تخریب مواضع مستقر نیروهای مسلح (AF) فدراسیون روسیه، تغییر دهد.

باین حال سپس نشریه Politico گزارش داد که دولت ایالات متحده هیچ تصمیمی در مورد تأمین پوسته‌های خوشه‌ای نگرفته است. باین حال، در ۳۰ ژوئن، کانال تلویزیونی آمریکایی سی‌ان‌ان گزارش داد که واشنگتن در حال بررسی امکان انتقال بمب‌های خوشه‌ای به کیف، به اصطلاح مهمات استاندارد دوگانه بهبود یافته است. به گفته خبرنگاران سی‌ان‌ان، در صورت گرفتن چنین تصمیمی، عرضه گلوله به اوکراین ممکن است از اوایل جولای امسال آغاز شود.^۲ **انشعاب در ناتو** این احتمال وجود دارد که انتقال بسته نظامی آمریکا به اوکراین، شرکای فزاتلانتیک را از واشنگتن دور کند و سبب ایجاد شکاف در ناتو شود. واقعیت این است که ایالات متحده نمی‌تواند روی حمایت متحدان در حمل و نقل سلاح حساب کند؛ چرا که ۲۳ کشور عضو ائتلاف آتلانتیک شمالی، کنوانسیون منع انتقال مستقیم یا غیرمستقیم بمب‌های خوشه‌ای را امضا کرده‌اند؛ به عنوان مصداق، مقامات آلمانی از درخواست کیف برای تأمین مهمات خوشه‌ای

ناراضی بودند و از متحدان خواسته بودند که در برابر درخواست غیرمنطقی اوکراین، واکنش نشان دهند و به هیچ وجه درخواست آن را قبول نکنند.

بی شک موضع ایالات متحده در مورد مهمات خوشه‌ای به اوکراین، آن را در میان متحدانش به ویژه اعضای ناتو بدبین می‌کند؛ چرا که ۱۸ کشور عضو ناتو (مانند انگلستان، متحد کلیدی آمریکا) امضاکننده کنوانسیون منع مهمات خوشه‌ای هستند. از طرف دیگر، این اقدام نشان‌دهنده یک عمل ریاکارانه سیاسی و اخلاقی است. به همین خاطر بیشتر مقامات برای باور هستند که ارسال مهمات خوشه‌ای، جنایت جنگی است.

تشدید درگیری در اوکراین

برخلاف تمام نکات بحث برانگیز بیان شده، در ۷ ژوئیه، کاخ سفید از ارسال بمب‌های خوشه‌ای به اوکراین خبر داد. کاخ سفید وعده داد که نیروهای مسلح اوکراین، از بمب‌های خوشه‌ای در «قلمرو» خود استفاده خواهند کرد و خطرات را برای جمعیت به کمترین حد ممکن می‌رساند.

جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا اشاره کرد که ضمانت‌های کتبی در این زمینه را از کیف دریافت کرده است. در همین حال، «پاتریک رایدر»، سخنگوی پنتاگون اذعان کرد: واشنگتن قصد دارد با دقت، به انتخاب مهمات خوشه‌ای برای نیروهای مسلح اوکراین نزدیک شود و گلوله‌های با ضریب پایین بمب‌های منفجر نشده را ترجیح دهد تا خطرات مین برداری تصادفی مناطق را به کمترین حد ممکن برساند.

از طرف دیگر جو بایدن اشاره کرد: نیروهای مسلح اوکراین برای موفقیت در ضد حمله، به بمب‌های

1. <https://www.irna.ir/news/85162729>

2. <https://riamo.ru/article/652581/ssha-mogut-nachat-postavki-kassetnyh-boepripasov-na-ukrainu-v-iyule>

بمب‌های خوشه‌ای، اول‌ازهمه برای افراد غیرنظامی خود اوکراین بیشترین خطر را دارد. دوم این که درست است که بمب‌های خوشه‌ای، توانایی رزمی توپخانه اوکراین را افزایش می‌دهد اما تغییرات استراتژیک در خط مقدم ایجاد نمی‌کنند؛ چرا که به نقل از «شوریگین»، بدون هوانوردی، به‌ویژه هواپیماهای تهاجمی، نیروهای مسلح اوکراین مطلقاً توانایی حمله مؤثر را نخواهند داشت و نیروهای مسلح اوکراین در استفاده از مهمات خوشه‌ای، به دلیل نبود هوانوردی نظامی در کیف، به شدت محدود خواهند شد؛ بنابراین ارسال چنین بسته‌هایی به تغییر موازنه کمک نخواهد کرد؛ در واقع، نتیجه حمله کنونی را تغییر نخواهند داد.

خوشه‌ای نیاز دارند. بایدن توضیح داد؛ برخلاف این واقعیت که ایالات متحده یکی از طرفین توافقنامه ممنوعیت بمب‌های خوشه‌ای نیست اما زمان بُرد تا خود را متقاعد کند که اجازه ارسال بمب‌های خوشه‌ای به کیف را بدهد. بعد از این اتفاقات، جامعه جهانی به این تصمیم رهبر آمریکا واکنش نشان داد. در ادامه به چند نمونه از آنها اشاره خواهیم کرد:

«میک والاس»، یکی از اعضای پارلمان اروپا؛ غیرنظامیان اوکراینی به دلیل ارسال مهمات خوشه‌ای، آسیب خواهند دید و ارسال این بمب‌ها، درد و رنج بیشتری برای اوکراینی‌ها به همراه خواهد داشت.

«مارجوری تیلور گرین»، یکی از اعضای مجلس نمایندگان ایالات متحده: ارسال مهمات خوشه‌ای به اوکراین، برای ایالات متحده پایان بدی خواهد داشت. ارسال مهمات خوشه‌ای خطرناک به اوکراین، تشدید جنگ توسط ایالات متحده است که در نهایت می‌تواند با کشاندن ما به یک جنگ ناخواسته با روسیه مجهز به سلاح هسته‌ای، مردم آمریکا و منافع امنیت ملی ما را به خطر بیندازد.

عدم تغییر موازنه

آمریکا بعد از خروج از افغانستان و عدم کمک خاص به اوکراین، جهان را به این فکر فروبرد که آمریکا در شرایط سخت، متحدان خود را تنها می‌گذارد. شاید افرادی با خبر ارسال بمب‌های خوشه‌ای به اوکراین، این واکنش را نشان دهند که این‌گونه نیست اما اگر به همین ارسال بسته نظامی توجه کنند، در خواهند یافت که چنین است که آمریکا متحدان خود را در شرایط سخت نه تنها تنها می‌گذارد بلکه با شرایط سخت‌تر روبه‌رو می‌کند؛ به عنوان مصداق، ارسال این